

De afgelopen jaren ontving u geregeld Tiengemeten-nieuws, een nieuwsbrief over de natuurontwikkeling op het eiland. Komend voorjaar gaat het werk op Tiengemeten dan ècht beginnen. De natuurontwikkeling op Tiengemeten wordt mede mogelijk gemaakt door Deltanatuur.

nieuw uiterlijk nieuwsbrief Tiengemeten

Onder de vlag van Deltanatuur werken provincie Zuid-Holland, Dienst Landelijk Gebied, Rijkswaterstaat, andere overheden en maatschappelijke organisaties als Natuurmonumenten samen aan nieuwe waterrijke natuur met recreatiemogelijkheden langs de randen van het Haringvliet. Niet alleen op Tiengemeten, maar ook in de monding van het Spui, bij Dordrecht en op Goeree Overflakkee. Zo ontstaat een aaneengesloten reeks natuurgebieden: van de Biesbosch tot aan de Haringvlietssluisen. Om de verbondenheid van Tiengemeten met die andere waterrijke natuurgebieden in en langs het Haringvliet te onderstrepen, verschijnt Tiengemeten-nieuws voortaan in de huisstijl van Deltanatuur. In dit nummer kunt u lezen hoe de grootscheepse natuurontwikkeling op Tiengemeten wordt aangepakt.

genieten van spectaculaire natuur, op de Tiendgorzen

De natuur laat zich deze maand van haar beste kant zien op de Tiendgorzen, een natuurgebied pal tegenover eiland Tiengemeten, op de vaste wal van de Hoeksche Waard. Hoge waterstanden zorgen nu voor een spectaculair landschap; het water uit het Haringvliet zoekt, via krekens, zijn weg in het ruige gebied.

Trekvogels profiteren van de beweging van het water. Bij laag water vinden ze voedsel op de slikranden. Afgelopen maand zagen boswachters van Natuurmonumenten allerlei zeldzame trekvogels hun kostje bij elkaar scharrelen, zoals de kleine zilverreiger en steltlopers als de bosruiter en de groenpootruiter. De Tiendgorzen ligt direct naast de haven van de veerdienst naar Tiengemeten. In 2001 is de voormalige akkerbouwgrond door de overheid omgevormd tot een afwisselend stukje natuur met plassen, kreekjes, riet en struweel. Je zou de Tiendgorzen kunnen beschouwen als een etalage voor de natuur op Tiengemeten. Zó gaan grote delen van Tiengemeten er straks uit zien.

verbeterde toegankelijkheid
 Inwoners van Nieuwendijk waren betrokken bij de planvorming voor de Tiendgorzen. Aanvankelijk was er enige scepsis bij omwonenden over de natuurontwikkeling: sommigen vreesden muggenoverlast. Van het uiterlijk van het toekomstig natuurgebied kon men zich bovendien nog geen voorstelling maken. Ook was er direct na de aanleg van het gebied scherpe kritiek van omwonenden op de in hun ogen beperkte toegankelijkheid. Natuurmonumenten heeft die kritiek ter harte genomen; de toegankelijkheid is inmiddels aanzienlijk verbeterd. Het gebied is nu het hele jaar toegankelijk voor wandelaars (en niet alleen buiten het broed- en winterganzenzeizoen). Een rondwandeling van ca. 3,5 km voert door en rond het hele gebied. Steeds meer omwonenden weten de Tiendgorzen te vinden om even uit te waaien. De aanvankelijke scepsis maakt nu langzaam maar zeker plaats voor enthousiasme, merken de boswachters van Natuurmonumenten als ze met omwonenden praten. Van muggenoverlast is geen sprake, en het gebied oogt prachtig.

werkzaamheden starten komend voorjaar

natuureiland Tiengemeten klaar in 2008

Het eiland Tiengemeten verandert de komende drie jaar in een afwisselend waterrijk natuurgebied. Komend voorjaar beginnen Dienst Landelijk Gebied en Rijkswaterstaat met de herinrichtingswerkzaamheden. Begin 2008 is het werk naar verwachting klaar. Het eiland blijft tijdens de werkzaamheden gewoon toegankelijk voor bezoekers en bewoners.

Aanvullende afspraken met het laatste agrarische bedrijf op het eiland maken versnelde inrichting mogelijk. Eerder was reeds overeengekomen dat de ondernemer uiterlijk januari 2007 zijn bedrijf elders zou voortzetten. In overleg is dit vervroegd. Op delen waar de overheid geen werkzaamheden uitvoert, blijft de boer in 2005 nog het land bewerken. De ondernemer beschikt inmiddels over een passend vervangend bedrijf op de vaste wal.

natuureiland

Ontwikkeling van grootschalige getijde-natuur op Tiengemeten valt onmogelijk te combineren met voorzetting van de agrarische bedrijvigheid op het eiland; in 1996 wees de provincie in het streekplan dan ook definitief het hele eiland aan als natuurontwikkelingsgebied. Voor de boeren op het eiland gebeurde het onvermijdelijke. Tot de jaren veertig van de vorige eeuw leek Tiengemeten een vergeten stukje Nederland. Niemand bekommerde zich er om. Na de Tweede Wereldoorlog was dat ineens anders. De plannen voor een nieuwe bestemming voor het eiland buitelden over elkaar heen. Tiengemeten, gelegen vlakbij de steeds verder uitbreidende Randstad, zou misschien een vliegveld worden, en toen een park vol vakantiebungalows, en daarna weer een opslagdepot voor verontreinigd slib. Telkens ketsten de plannen af. Dat de boerenbedrijven op Tiengemeten tot in lengte van jaren zouden mogen blijven bestaan, werd evenwel steeds onwaarschijnlijker.

bestemmingsplan

Tiengemeten ligt binnen de grenzen van de gemeente Korendijk. De gemeente heeft zich er steeds sterk voor gemaakt, dat zorgvuldig met de belangen van de zes boerenbedrijven werd omgegaan. Toen Natuurmonumenten het eiland in 1996 kocht met steun van provincie en rijk, kondigde de gemeente Korendijk onmiddellijk aan het bestemmingsplan vooralsnog niet te wijzigen. Zolang er nog boerenbedrijven op het eiland aanwezig waren, behield Tiengemeten de bestemming 'agrarisch gebied'. De natuurontwikkeling kon hierdoor pas beginnen wanneer alle boeren uit vrije wil het eiland hadden verlaten. Inmiddels heeft ook de laatste nog actieve boer Tiengemeten een vervangend bedrijf op de vaste wal, en is ook het bestemmingsplan gewijzigd.

natuur en recreatie

Het eiland Tiengemeten gaat zich ontwikkelen tot een zoetwatergetijdengebied waarin moeras, slikken, grasland, water en bos elkaar afwisselen. Dit soort gebieden is in Nederland uiterst zeldzaam geworden. Dankzij de natuurontwikkeling krijgen bedreigde planten- en diersoorten verloren leefgebied terug. Natuureiland Tiengemeten is onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur, het nationale netwerk van waardevolle natuurgebieden. Natuur en recreatie gaan heel goed samen op Tiengemeten. Er komen wandelpaden, uitzichtspunten, bankjes en andere recreatievoorzieningen en een natuur-informatiecentrum. Jaarlijks zullen naar verwachting zo'n 40.000 mensen het eiland bezoeken. Het eiland is uitgestrekt. Zelfs op de drukste dagen van het jaar blijft het op het grootste deel van het eiland rustig. Lang niet iedere bezoeker neemt de moeite een lange wandeling te maken naar de meer afgelegen delen van het eiland. Wie dat wel doet, maakt op Tiengemeten kennis met het eilandgevoel. Het gevoel van vrijheid en weidsheid, van rust en ruimte.

werk in uitvoering

Het grootste deel van Tiengemeten wordt straks een dynamisch waterrijk natuurgebied. Dankzij een beperkt aantal menselijke ingrepen, krijgt het water vanuit het Haringvliet goed toegang tot het eiland. Zo ontstaat een afwisselend en ruig natuurgebied. Meestal blijft het grootste deel van het eiland boven water. Wel wordt het bijna overal drassiger. 's Winters zullen grotere delen van het eiland af en toe overstromen. De geschiedenis van het eiland blijft zichtbaar in het landschap.

Dienst Landelijk Gebied en Rijkswaterstaat voeren onder meer de volgende herinrichtingswerkzaamheden uit:

- Dwars over het eiland wordt een kreek gegraven. De grond die hierbij vrijkomt wordt gebruikt bij de aanleg van nieuwe wegen en kades.
- Op hogere delen worden recreatieve paden gerealiseerd, overwegend halfverhard.
- Op geschikte plaatsen worden uitzichtspunten aangelegd. In de centrale haven worden aanlegplaatsen voor de pleziervaart gerealiseerd. Een schuur bij de haven wordt verbouwd tot natuur-informatiecentrum.

- Een groot deel van de gebouwen op het eiland blijft bestaan. Bestaande rechten van de circa 15 huurders van een (vakantie-) woning op het eiland worden gerespecteerd. In overleg is een aantal van hen verhuisd naar een ander deel van het eiland, om de natuurontwikkeling mogelijk te maken. Voor de meest karakteristieke leegstaande gebouwen probeert Natuurmonumenten via uitgifte een passende bestemming te vinden. Andere bouwwerken worden gesloopt.
- Landschapselementen - zoals een oude vluchtheuvel, de oorspronkelijke bedijking rond het oudste polderdje en resten van een eendenkooi - worden hersteld.

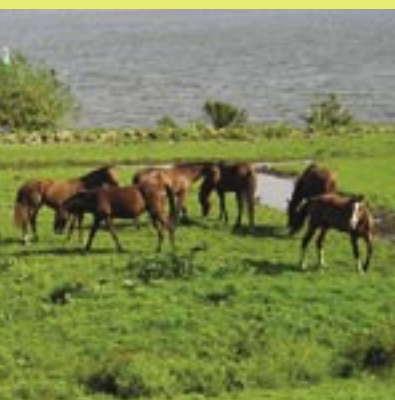

Europese steun voor natuurontwikkeling Tiengemeten

De Europese Unie draagt in belangrijke mate bij aan de natuurontwikkeling op Tiengemeten. In totaal stelt de EU ruim € 2,5 miljoen beschikbaar uit twee verschillende EU-fondsen. De Europese Commissie heeft een bijdrag uit het EU-Life Natuurfonds toegekend omdat op Tiengemeten internationaal bedreigde natuur wordt hersteld. De onderdelen Weemoed en Wildernis op het westelijk deel van het eiland zijn gericht op hersteld van zoetwatergetijdenatuur.

Tiengemeten participeert daarnaast in een Europees samenwerkingsproject, gericht op de duurzame inrichting van natuur- en cultuurrijke eilanden in verschillende EU-landen. Het gaat hier om ISLA (een Interreg IIIB Noordwest Europa-project). Door participatie in ISLA wordt het onder andere mogelijk om de cultuurhistorie (kern-midden en het oostelijk deel van Tiengemeten) en herstelwerken aan de havens te realiseren. ISLA is een samenwerkingsverband van Dienst Landelijk Gebied (lead partner en participant), Conservatoire du Littoral Bretagne (Fr),

Shetland Amenity Trust (Shetland Eilanden, UK), Argyll & Bute Council (UK) en Bere Island (Ierland). De financieringsconstructie van Tiengemeten is uniek: het opdelen van het eiland in twee deelprojecten maakt het mogelijk om twee EU-subsidies naast elkaar te gebruiken op een eiland. De twee deelprojecten zijn zowel qua doelstellingen, inrichtingsmaatregelen als boekhoudkundig van elkaar gescheiden.

Dienst Landelijk Gebied en Rijkswaterstaat werken samen aan de natuur op Tiengemeten

‘we benutten elkaars ervaring’

‘Veel overlast zullen we omwonenden niet bezorgen met de werkzaamheden op het eiland en ze krijgen er een mooi afwisselend stuk natuur voor terug’, zegt Kees van der Vaart, projectleider natuurontwikkeling Tiengemeten.

Kees van der Vaart

Op de vaste wal merken de bewoners eigenlijk niets van de werkzaamheden op het eiland, aldus Van der Vaart: “We werken met een gesloten grondbalans. Weggegraven grond verwerken we elders op het eiland. We hoeven dus langs Nieuwendijk niet voortdurend met vrachtwagens heen en weer te rijden.

Voor de mensen die op het eiland wonen blijft de overlast tot een minimum beperkt. Misschien zal er eens een keer een weg een half uur zijn afgesloten, maar dat is het dan wel. Bij de planning van de werkzaamheden houden we maximaal rekening met voorkomen van hinder. Tiengemeten is weliswaar een groot project, maar je kunt wel eenvoudig en goed rekening houden met de omwonenden. Er wonen immers relatief weinig mensen en er is weinig agrarische bedrijvigheid meer.”

samenwerking

Van der Vaart is in dienst van Dienst Landelijk Gebied, een agentschap van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. In opdracht van het ministerie en andere overheden werkt DLG aan een mooi en vitaal landelijk gebied. Van der Vaart werkt ruim 20 jaar bij DLG, en was eerder betrokken bij aanleg van natuur- en recreatiegebieden en reconstructie van glastuinbouw rond Rotterdam en den Haag. Voor de natuurontwikkeling op Tiengemeten werkt DLG nauw samen met Rijkswaterstaat.

“Rijkswaterstaat beschermt het land tegen overstromingen. Ook houden we het hoofdvaarwegennet bevaarbaar voor de scheepvaart en zorgen we voor voldoende en schoon water. In het belang van de waterkwaliteit werken we onder meer aan ecologisch beheer van de rijkswateren. Door aanleg van natuur in en langs de rijkswateren, willen we de ecologische toestand van het water verbeteren”, aldus Patrick Pieters, uitvoeringsleider Tiengemeten bij Rijkswaterstaat. In opdracht van DLG verzorgt Rijkswaterstaat onderdelen van het werk voor Tiengemeten.

informatievoorziening

“We benutten elkaars ervaring”, vat projectleider Van der Vaart samen, “Overigens doen Patrick en ik ons werk voor een groot deel achter de schermen. Voor vragen van omwonenden en andere belangstellenden openen we bij aanvang van de werkzaamheden een speciaal loket. Bij de centrale haven komt een infocentrum met een balie voor vragen. Goede informatievoorziening bij dit soort uitvoeringsprojecten is immers van het grootste belang.”

‘goede informatievoorziening bij dit soort uitvoeringsprojecten is immers van het grootste belang’

Patrick Pieters

Met vragen over het inrichtingsproject Tiengemeten kunt u terecht bij het projectsecretariaat Tiengemeten bij de Dienst Landelijk Gebied:

mw. Annemiek Kooij,
e-mail: a. kooij@minlnv.nl
tel: 070 3371263

De nieuwsbrief Tiengemeten wordt huis aan huis verspreid onder de inwoners van Nieuwendijk en via de post onder belangstellenden in de Hoeksche Waard en verder omgeving. De nieuwsbrief zal twee keer per jaar verschijnen.

U kunt zich aanmelden voor een gratis abonnement bij het secretariaat van Deltanatuur:

Secretariaat Deltanatuur
Postbus 800
3000 AV Rotterdam
e-mail: info@deltanatuur.nl
tel: 010 4026348

www.deltanatuur.nl

behoud van karakteristieke gebouwen op het eiland

Op Tiengemeten staat een aantal karakteristieke boerenschuren, woonhuizen en andere gebouwen. Hoewel geen van de gebouwen een status heeft als erkend monument, houden ze de herinnering aan de geschiedenis van het eiland levend, en verhogen ze de belevingswaarde voor recreanten.

Daarom wil Natuurmonumenten de elf meest karakteristieke gebouwen proberen te behouden.

Natuurmonumenten heeft zich als beheerder van een groot aantal natuurgebieden altijd ingezet voor met natuur en landschap verweven cultuurhistorie. Via uitgifte aan derden wil Natuurmonumenten onderhoud en exploitatie van de elf te behouden gebouwen samen kostendekkend realiseren. In natuurgebieden elders in Nederland houdt Natuurmonumenten op een vergelijkbare manier cultuurhistorische gebouwen in stand.

Afgelopen zomer is Natuurmonumenten een project gestart voor de uitgifte van de gebouwen op Tiengemeten. Via onder meer advertenties in vakbladen heeft Natuurmonumenten bekendheid gegeven aan de beschikbare ruimte voor passende profit en non-profit activiteiten. Uit de ingediende bedrijfsplannen maakt Natuurmonumenten de komende maanden een selectie.

hoge eisen aan exploitanten

Met de uitgifte biedt Natuurmonumenten derden een unieke gelegenheid passende activiteiten te ontplooiën in een waardevol beschermd natuurgebied. De vereniging stelt dan ook hoge eisen aan de exploitant en de wijze van exploitatie:

- Functie moeten passen bij de aard van het gebouw en de nederzetting
- De exploitant moet aantoonbaar oog hebben voor natuur en milieu
- Heeft de functie meerwaarde voor en/of invloed op de bezoekers van het eiland en de natuurlijke omgeving?
- Hier moet duidelijkheid over zijn
- Er moet een aantoonbaar financieel gedekt bedrijfsplan liggen

Vanzelfsprekend moet de wijze van exploitatie passen in het bestemmingsplan voor Tiengemeten.

**Meer weten over de uitgifte van de gebouwen op Tiengemeten? Vraag de folder aan bij Natuurmonumenten
Telefoon: 010 – 217 01 48**

colofon

tekst: Bob Hartog
foto's: Eppo Notenboom, Patrick Pieters, Zjev Ambagts, Roel Posthoorn, Willem Laros
vormgeving: Inge van den Nouweland, RWS afd. Visuele Vormgeving, Rotterdam
drukkerwerk: Ando bv, Den Haag
Deze nieuwsbrief is tot stand gekomen zonder bijdrage van de Europese fondsen